

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Notæ In Notas Willelmi Wendrockii Ad Ludovici Montaltii
Litteras, Et In Disquisitiones Pauli Irenæi Inustæ**

Fabri, Honoré

Coloniæ, 1659

Notæ In Epist. decimamquartam, Sive Dissertatio Theologica de
Homicidio,

urn:nbn:de:hbz:466:1-39536

Irrides denique vulgarem illam distinctionem, de speculatione & praxi; quam reverà nemo usurpat ad excusandam cædem injustam, sed eam dumtaxat, quæ justa probabiliter esse videatur. Sed quamvis probabilem esse dicant hujus doctrinæ auctores, quos ego non sequor, quia tamen non est certum, probabilem esse, ideò in praxi tuta non est, eo modo, quo supra explicatum est: quem reverà si capias, alia responsione non indiges. nec ullum, ut ais, * hujus distinctionis periculum est. cùm enim in sola praxi periculum esse queat, & cùm praxim prohibeant & damnent, omne periculum facile avertunt. nec tantùm agitur de removendis quibusdam circumstantiis, sed de re ipsâ, quæ certò tuta esse non videtur, ac proindè dubiam conscientiam relinquit. Sed de hoc argumento, quantum satis, suprâ egimus; tu vide sis.

* Pag. 351.

N O T Æ

In Epist. decimamquartam,

S I V E

Dissertatio Theologica de Homicidio,

S E C T I O I.

*Præstruuntur principia ad hanc tractationem necessaria, ex quibus certa regula fitur, & consuetudina colliguntur. **

UT contrà cruenta, inquis, Jesuitarum dogmata, hîc pugnes, Parochi Parisienses tibi arma suppeditant: totam lucern, ais, ex eorum eruditissimis lucubrationibus mutuaris, ad refellendas

* Pag. 374.

Casui-

Casuistarum corruptelas. Arma omninò appositè illi suppeditant, qui convitiis, calumniis, aculeis, ferro ac veneno instructi armatique prodire: & lucem ex iis tenebris elicies, non quasi ex astro benigno, sed velut ex funesto tristici cometa. Gratulor, quòd eruditissimos appelles, convitiando scilicet & calumniando. Nec mirum: quid enim aliud præter calumnias, errores, insulsofque sales, ex illa vestra Regioportuensi officina unquam prodiit?

His præmissis, primum statim principium, quasi ex tripode, pronuncias: scilicet ex primo illo Adami peccato, naturam humanam læsam & corruptam fuisse, tum in corpore, tum in animo; tum in intellectu per ignorantiam, tum in voluntate per concupiscentiam & propensionem ad bona sensibilia. Quis hoc negat? sed vereor, ne aliquid aliud velis; utramque scilicet peccatum esse; errantem etiam invincibiliter, peccare; peccandi necessitatem voluntati læsæ inductam, ac proinde amissam libertatem; non inane illam & commentitiam, quam cum agendi necessitate ineptè componitis; sed illam veram indifferentiæ, ut vocant, quam ad merendum & demerendum necessariam esse, Ecclesia definivit.

Quod verò subnectis, voluntatem corruptiorem fuisse, quam intellectum; gratis omnino adstruis. Quod eo fine non dico, quasi ad rem pertineat, sed ut vel inde Janseniana temeritas innotescat, & vesana libido quidlibet audendi ac temerè adstruendi. Quòd autem dicis, humanum intellectum magis cæcutire in discernenda boni ac mali ratione, scilicet naturalis, quàm in divinis mysteriis capiendis; * non modò à veritate, sed à Fide alienum est. Nempe licèt mens hominis, humanis etiam scientiis illustrata, in discernendis bonis & malis aliquando erret, ut

* Pag. 375.

plu-

plurimum tamen nativo lumine, doctrinâ & rectâ educatione munito, bonum à malo discernit. Hinc tam sanctæ Gentilium leges, quas etiam Christiani Principes adhibuerunt. In nonnullis, fateor, quæ præsertim à jure positivo Divino fuerant præscripta, illi turpiter hallucinati sunt; in aliis tamen, ut plurimum, de morali virtute rectè senserunt. Hinc Doctor Angelicus, immò docti omnes moralem Aristotelis scientiam tanti fecerunt, ut eam, ringente licet Jansenio, sequuti sint. Sic furtum, adulterium, sacrilegium, injustum homicidium, aliasque actiones injustas, omnino damnarunt. Quod demum intellectus, humana duntaxat ratione fretus, sacrosanctum Trinitatis mysterium, vel Divinæ Incarnationis, vel Eucharisticæ transsubstantiationis, facilius capere valeat, quàm malitiam furti, vel adulterii, vel injusti homicidii; non facile invenies, quibus persuadeas: immò, ut dixi, à Fide alienum esse videtur. Quis enim neget, nativo lumine cognosci posse, furtum, vel adulterium, malum esse; cum tamen ad res divinæ Fidei credendas, nativum lumen assurgere nequeat?

Sed cur, amabò, rationis & nativi luminis usum, quod Deus nobis impressit, tantoperè deprimis? est qui se nequiter humiliet Willelme. Fateor, divini luminis appulsum necessarium esse, tum ad ea credenda, quæ Deus revelavit, tum ad illa facienda, quæ ad salutem conducant: Sed nego, nullam actionem honestam fieri posse, naturali scilicet bonitate, humanis viribus: nego, hominis rationem caligare semper & cæcutire: nego, illius usum abigendum esse: nego interiori dumtaxat spiritui, immissoque instinctui credendum. Hi sunt errores vestri, Willelme, damnati scilicet in Calvino & Baio; quos ex illo tuo prin-

principio deducis. Sed inquis : cœleste lumen nostræ rationi præferre debemus. Ita est; nemo Christianus id negat. Sed unde nobis affulgebit ? A sacra Scriptura, inquis, & Traditione *. O nequam ! ubi Ecclesia ? ubi Concilia ? ubi S. Sedes ? ubi Romanorum Pontificum Constitutiones in doctrinâ Morum & Fidei ? ubi communis Doctorum Catholicorum consensus ? ubi divina inspiratio rectè probata ? Præterea Scriptura in multis mihi dubia est : quis eam mihi explicabit ? Idem de Traditione dictum sit, & interiori inspiratione. Tunc inquires, consulenda est Ecclesia. Utinam hoc dicas. Sed quænam Ecclesia ? Sacra Concilia, inquires, & Canones ab iis relictæ. Sed si dubitem, utrùm aliquis Canon receptus sit, vel desuetudine abrogatus ; nemo enim neget, id fieri posse ; alioquin sanguinem comedere homini non liceret : si dubitem, utrùm Canon aliquis Concilii Meldensis v. g. vel Matisconensis, universos Christi fideles obliget ; quid agendum ? Consulenda fortè aliqua Academia. Rectè ; sed privati Doctores sunt, qui certè exponere possunt, quid ipsi sentiant, non tamen rem definire. Consulendus Episcopus. Optimè : sed tamen errare potest ; myriades Episcoporum, præteritis sæculis, hæreticorum recensere possem. Concilium fortè convocandum ? sed rem difficilem postulas. Deinde, quâ auctoritate, nisi Romani Pontificis ? igitur satius & facilius esset, consulere Romanum Pontificem in dubiis morum & Fidei, qui rem maturè discussam, vel definiat, si sufficiens Scripturarum, sacre Traditionis, ac perpetui usus Ecclesiæ, lumen affulgeat ; vel utramque partem liberam relinquat, si definiendi sufficiens ratio non suppetat : neque hæc discussio sufficeret, quantumvis summâ diligentia adhibitâ, nisi promissa Spiritus sancti assistentia,

* Pag. 376.

stentia, ut vocant, Romano Pontifici adesset in iis, quæ toti Ecclesiæ proponit, ad doctrinam morum & Fidei pertinentia; quâ fit, ut errare non possit.

Ex his porrò deduco, quid in dubiis morum controversiis, fieri debeat; deduco, inquam, Catholico, non Ianseniano more. Hinc si alicujus doctrinæ usus sit à gravibus Doctoribus probatus, fundatus in probabili ratione, nec evidenter oppositus communi Ecclesiæ sensui, immò publicè, tum in libris ritè approbatis, tum in Catholicorum scholis & pulpitis expositus & defensus, annuente Ecclesia; quis neget, prædictum usum licitum esse? quis ferat Iansenistam quempiam contra illum atrocissimè declamantem? Sed pergo ulterius. si quis de Romano Pontifice dubitaret; nunquid statim ad calculum legitimæ electionis mittendus esset? quis autem legitimam electionem censet, nisi ratio communi Electorum nixa consensu, quem communis deindè totiùs Ecclesiæ consensus consequitur? Immò in re divinæ Fidei, quò tandem res reducitur? loquenti Deo, & aliquid revelanti credendum esse, nemo nescit, & quivis supponit: hoc autem vel illud reipsa revelatum esse, multa persuadent: v. g. Ecclesiæ proponentis auctoritas, sanctitas Doctorum, & piorum attestatio, miracula, communis traditio. Ex his evidenter judico, illud ipsum esse credibile: & hinc ratio judicat, me prudenter facturum, si credam; imprudenter verò, si detrectem fidem. Viden', quò res ipsa deducatur Willelme? disce igitur (si tamen discendo est, indocilis & pertinax hæreticus) rationem humanam divinâ gratiâ adjutam, non adeò deprimendam esse. Sentio, quid vos movet. nulla humana actio seorsim à divinâ gratiâ, culpâ, vel errore vacat, ut dicitis; nulla ignorantia, nullus error, quantum-

vis

vis invincibilis, excusat. Erratis miseri, impii blasphematis; qui Deo tantam impietatem affingitis. Accedit quodd rationem ipsam timetis, quâ errores vestri refelluntur. quid mirum ergo, si contra Iudicem illum insanè declametis, qui vos doctrinamque vestram jure damnavit.

* Alterum principium à te allatum erroneum est: scilicet, sensum Scripturarum, in doctrinâ morum & Fidei, ex Traditione petendum; * solâ videlicet; sic enim intelligis; alioquin nihil concluderes. Immo per insignem malitiam affers nonnulla ex Innocentio I. Gregorio VII. Petro Damiano, Concil. 8. Constantinopolitano, item Lemovicensi 2. Quibus locis Ianseniani Schismatici, perperam licet, probare conantur, Romanum Pontificem novas leges, aut Constitutiones ferre non posse. Sic nullum lapidem non movetis, ut damnationem vestram eludatis: sed, vel Catholicum nomen renuntiandum, vel Sanctæ Sedis auctoritas admittenda. Fateor equidem, Traditiones Apostolicas tenendas esse, de quibus scilicet, iis locis expressè agitur: hoc tamen non vetat, quin controversias, in doctrinâ morum & Fidei, Romanus Pontifex jure definiat, & Scripturarum præsertim verum & legitimum sensum declaret. Ad Traditionem confugis. Sed, si hæc dubia? ad interpretationem Patrum. Sed si hæc obscura, aut varia? In hoc reverà larvam ponis, apertiùque hæretici personam sustines. Sic Calvinistæ ad Scripturam semper appellant; nec etiam Traditionem, cujus expressa mentio fiat, quatuor aut quinque primis sæculis, recusabunt. Quàm bellè igitur inter vos convenit. At si causa dubia manet; quid opus factò? an hæc ad Ecclesiam referenda? Romanus Pontifex consulendus? Doctores Catholici adeundi? nihil minùs. Ad spiritum

ritum internum cordis nos remittis, ut suprà ostensum est. Quàm bellè Calvinizas, Willelme! nimum te prodis.

His præmissis, erroneis scilicet, ac proinde infirmis principiis, causam aggredieris *. Et, cum recentior Apologista dixisset, generali præcepto injustum homicidium prohiberi, ac jure naturali esse illicitum, & negasset ullum Scripturæ locum allegari posse, quo Deus expressè vetuerit, ne grassatores, qui vitam & res nostras impetunt, occiderentur; ac proinde recto naturalis rationis judicio discerni posse justum homicidium ab injusto, licitum ab illicito; immò antiquàm Scriptura ulla hominibus à Deo tradita esset, nativi luminis virtute, homines agnovisse, homicidium sinè justa causa patratum illicitum esse; fieri tamen posse, ut licitum esset, vel auctoritate publicâ, in pœnam scelerum admissorum, vel privatâ, ad vim injustè illatam vi, cum moderamine justæ tutelæ, repellendam: cum hæc, inquam, Apologista nitidè ac doctè explicasset; illum refutare conaris. Sed, quàm miserè & ridiculè; faciam modò intelligas, nisi tamen sis ut equus & mulus, quibus non est intellectus. Dicis enim, unum hunc locum sufficere, ad omnia Dei præcepta delenda: nempe Deus generali lege vetat adulterium, *non mœchaberis*; utique si sine causa fiat, inquiet aliquis: vetat idololatriam, *non facies tibi sculptile ut adores illud*; at si legitima causa intercedat, v. g. metus mortis, thura idolis adolere licebit; quod certè à Jesuitis apud Sinas, ut refert Hurtado, traditum fuit: idem de calumnia & falso testimonio. Hæc scribis & blateras.

Siste gradum Willelme; nam antequàm ulterius progrediaris; malitia, vel ignorantia tua castiganda est. An ignoras, mortalium nequissime, adulterium

* Pag. 377.

nunquam licitum esse? ac proinde frustrà obtendi legitimam causam? Idem dico de idololatria, mendacio, aliisque similibus. At homicidium non semper illicitum est; actio scilicet illa, quâ vita homini eripitur; alioquin nullâ humanâ lege, nullâ auctoritate, etiam publicâ, licitum esse posset. Sic nulla lex, nulla auctoritas adulterium licitum reddit. Idem de idololatria & mendacio dictum sit. Vides igitur, quàm dissimilis sit ratio. Cùm ergò aliqua causa homicidium aliquando culpâ liberet; quis neget, à sapientibus disquiri posse, quænam sint causæ legitimæ; quibus actio illa, quâ vita homini eripitur, licita reddatur? Disquirunt porrò illas causas, adhibita rationis & ratiocinii operâ, quâ consulunt primo loco Scripturam, tum sacros Canones, Jura Canonica & Civilia, responsa Sapientum, usum Ecclesiæ, Doctorum sensum, tum etiam principia Theologica & Moralia ab omnibus Catholicis passim recepta. Ex his autem deducunt, actionem illam illicitam non esse, si vel auctoritate publicâ, vel moderamine inculpatæ tutelæ nitatur: primum quidem in pœnam criminum; alterum autem, ad vim vi repellendam. Vis autem inferri potest vitæ, fortunis, pudicitia, membris, parentibus, sociis, amicis, honori, &c.

Quod autem vitam defendere liceat, & pro eâ defendendâ, cum prædicto moderamine, injustum aggressorem, si opus sit, occidere; omnes auctores Morales & Scholastici censent, cum S. Thomâ 2. 2. qu. 64. art. 7. si paucos aliquot excipias, scilicet Accursium, Augustinum de Ancona, Gersonem &c. qui tamen à torrente aliorum obruuntur. Frustrâ eorum nomina congererem: tu vide sis, apud de Lugo de *Iustitia & jure disp.* 10. sect. 6. Lessium lib. 2. c. 9. dub. 8. Vasquez tract. de restit. cap. 2. §. 1. Molinam disp. 11.

Et

Et verò vim vi repellere, omnes leges, omniaque jura permittunt, ut ait Alexand. III. *c. si verò, de sentent. excommunic.* & Innocent III. *c. significasti 2. de homicidio.* Quod autem præter vitam, defendere quis possit membra sua, ne mutiletur, iidem auctores concedunt. Sic Pater defendere potest vitam & membra filii, & vicissim filius Patris, famulus Heri, amicus amici, &c. immò aliquando ad id tenetur.

Præterea omnes communiter censent, si paucos excipias, posse quemlibet defendere facultates suas, vel Patris, vel Heri, &c. etiam cum morte furis, si aliter servari, aut recuperari non possint, & res notabilis momenti id postulet. Frustra citarem pro hac sententia Cajetan. Sot. Navarr. Molin. Less. Vasq. citatos à Cardinali De Lugo sect. 9. adde S. Antoninum, Sylvestrum, Medinam, puta omnes; si quatuor, vel quinque excipias, qui auctoritatis pondere aliis facile cedunt. Idem probatur ex cap. *interfecisti. De homicidio.* Te tuaque liberando, inquit, non collectivè, ut Jansenistæ insulse interpretantur, quod vel ridiculum dictu est, sed distributivè, ut ajunt. Vide alia jura apud Less. dub. 2. Vix ullum auctorem invenio, ex innumeris ferè, qui de hoc argumento scripserunt, cujus calculo hæc sententia non donetur. Pro defensione honoris, scilicet veri, & pudicitiae, injustum aggressorem cum eodem moderamine occidi posse, communiter Doctores docent; ut testatur Cardinalis De Lugo sect. 10. Vasquez c. 2. §. 1. Less. dub. 12. adde Sylvestrum v. *bellum* 2. q. 2. & v. *Homicid.* 2. q. 2. Sotum lib. 5. de just. q. 1. art. 8. Navarr. in sum. c. 15. n. 4. Toller. l. 5. c. 6. Sa v. *Homicid.* Valent. 2. 2. disp. 5. q. 8. Rebell. l. 3. q. 12. Petr. Navarr. l. 2. c. 3. n. 369. Cajetan. in sum. v. *Homicid.* Notabis, inquit, verba Ambrosii, quæ universaliter de injuria loquuntur: denique præter

Tanne-

Tannerum & Sylvium, vix scio ullum Theologum, qui idem non sentiat, scilicet pro Laicis; licet enim multi auctores, de quibus supra, idem Clericis permittant, nullus tamen Iesuita hoc docet; Amicus per modum objectionis proposuerat, sed statim, ut dixi supra, expunctum est.

Utrum verò vir nobilis accepta alapâ, vel aliquâ contumeliâ, quâ honor graviter lædatur, possit licite repercutere, vel etiam occidere; magna est dissensio. Multi affirmant, scilicet Navarrus, Petr. Navarra; Victoria, Henriquez, Fernandez, Diana, Lessius à Cardinale de Lugo citati *sect. 10. num. 189.* quanquam Lessius hanc sententiam improbabilem in praxi dicat; adde Marchant. *in sum. resol. Pastoral. ad decalog. cap. 5. quest. 3. Cas. 3.* item Mag. Mancium, Mag. Pennam; Cordubam apud Henriquez *in sum. lib. 14. cap. 10. n. 3. in gloss. litt. T. Mercat. apud Petr. de Navarr. l. 2. cap. 3.* Ludovicum Lopez *in instruct. 1. p. c. 62.* Victoriam *in relect. de jure belli num. 5.* Marcum Serra *2. 2. q. 64. art. 7.* Philipp. Fabrum *de rest. in 4. d. 15. quest. 70. disp. 52. cap. 1. num. 29.* Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 12. diff. 12. num. 3.* Vide sis alios apud Dian. *2. p. tract. 1. resol. 15. & 5. p. tract. 4. res. 11.* Bonacinam *de restit. propter homicid. disp. 2. quest. ult.* Gregor. Caraff. *de duello. pag. 192. num. 25.* Contrariam tamen sententiam Doctores communiter docent, ut Soto, Carrerius, Molina, Vasquez, Rodriguez, Turrianus, Bannes, Salomus, Malderus, quos citat & sequitur de Lugo *sect. 10.* cum universo Jesuitarum manipulo, si unum excipias. Quia scilicet jam honorem perditum supponunt, & novum tantum acquiri, vel ex vindicta, vel ex fortitudine petiunt, juxta hominum opinionem.

Hæ tandem sunt Jesuitarum de homicidio senten-

tia; in quibus nihil profecto est, quod à communi sensu alienum sit. Nempè de ultimo dumtaxat casu dubium esse posset; utrùm is scilicet, cui gravissima contumelia illata est, ad reparandum honorem perditum, fugientem illum, qui contumeliam intulit, insequi possit, percutere, & si opus sit, occidere. Unus solummodo Jesuita hoc licitum esse docet, scilicet Henriquez; alius in praxi damnat, ut Lessius; recentior autem Apologista, quem plerique omnes Jesuitam esse testantur, non adstruit quidem, damnare tamen non audet, propter doctissimorum hominum, qui hoc docuere, auctoritatem; reliqui omnes oppositam sententiam defendunt.

Sed jam videndum restat, quàm benè ratiocineris. Licet inquis, * ex eorum sententiâ, intentantem mihi alapam occidere; ergo etiam alteri impactam, impingentis nece ulcisci licet. O ignarum dialecticum! quàm falsa sit consequentia, nemo non videt. Antecedens, non modò Jesuitarum est, sed ferè omnium, ut dixi supra. Possum enim vim vi repellere, & arcere contumeliam, quam quis vel fuste, vel alapâ inferre mihi, per gravem injuriam conatur. At, ut ex hoc antecedente non sequitur, quòd, acceptâ semel contumeliâ, illam inferentis nece ulcisci liceat; tunc enim vim vi non repello, nec contumeliam jam acceptam & illatam arceo, sed malum pro malo reddo, quod reverà est ulcisci: ita non sequitur, quòd id quoque alterius gratia, quod inferre videris, præstare possim. Sed, ut ingenuè fatear, rem ipsam minimè capis. Nec enim distinguis contumeliam, quam quis inferre parat & aggreditur, à contumeliâ jam illatâ. Pari modo, possum alterius operam conducere ad repellendam injuriam, non tamen ad vindictam.

* Pag. 379.

Argu-

Argumentari pergis: licet calumniatorem, & bonorum prædonem occidere; igitur & eum, qui salutem meam insidiatur, quovis mali incitamento, v. g. doctrinâ, exemplo. Antecedens illud tuum ambiguum est: si enim jam calumnia afficta est, & facultates ita ablatae, ut raptori excuti non possint; nemo, saltem inter Jesuitas, tibi concesserit, calumniatorem, vel prædonem occidi posse: si verò prædo rapere & auferre satagat, nec abstinere, aut dimittere, quantumvis monitus velit; eum sanè occidi posse, ferè omnes Doctores sentiunt. De calumniatore per occultas detractiones, aliqui tenent; nullus Jesuita docet: de illo verò, qui publicam infamiam vel calumniam, eamque gravissimam intentat, quam quis alio modo vitare non possit; idem omnes communiter docent, quod suprâ de honore læso dictum est; nempe nomen bonum & bona fama honorati viri, à Doctoribus ipsi vitæ comparatur. Sed pro his ad utrumque Apologiam te remitto.

Jam venio ad tuam illam consequentiam, quæ in eo duntaxat casu, concedi utcumque potest, quo alius modus non esset, procurandi tuam salutem, nisi per mortem illius, qui salutem tuam insidiatur. Hic autem casus chimæricus est, nisi fortè, si quis pudicitiam alterius impeteret; nemo autem negat, quin is, si aliter repelli nequiret, occidi posset. Nec Episcopus occidi debet, licet errores spargat, sed ad superius tribunal deferri: nec scæmina, quæ dissoluto incedit habitu; *averte oculos* Willelme, *ne videant vanitatem*: nec is, qui Reip. Christianæ obesse putatur; cum ad hoc, auctoritate publica opus sit. Viden, quam faciliè tuæ consequentiæ corruant? nec erat, quod Ravailacos & Clementes, funesta illa monstra, sub aspectum hominum reduceres. Quid enim ad Je-

suitas, in quos tamen, Regum consiliis affidentes concitare instituis? Sed frustra: Reges satis nōrunt, nihil sibi à Jesuitis timendum, quibus nihil antiquius est, quàm ut pro aliorum salute vitam cum sanguine profundant. At multum est, quòd timeant ab Hæreticis, à Jansenistis, qui pecunias accumulantes, factiones & tumultus excitant, arcana fœdera ineunt. Quod addis, jure Montaltium suæ vitæ timuisse, ac propterea tacuisse nomen; sibilis potiùs quàm ulla responsione dignum est. Quisquis Jesuitas nōrit, qui suum dumtaxat sanguinem pro Christo fundere didicerunt, in te profectò excandescet Willelme, vel potiùs tuam insaniam ridebit. Carnificem Montaltius timuit, non Jesuitas; nisi fortè quatenus hi, pro more, ad furcam illum piè deducerent. Frustrà deinde, per summam impudentiam, jactas famosarum Literarum vim, quæ Jesuitarum famæ & existimationi multum nocuerint. Jesuitæ more Apostolico, *per infamiam & bonam famam*, Evangelica munia huc usque obierunt. Infamare certè voluistis; sed infamia in vos ipsos & Literas vestras cecidit, quæ judicio Apostolico damnata æternam infamiam contraxerunt.

Jesuitæ nec ficarios, nec satellites hætenus habuerunt: de conversione, non de nece vestrorum agitant consilia. Impostor atrocissime, mortalium maledicentissime; quandonam, & à quo vestrum sanguinem fundi poposcerunt? In desperationem acti, inquis, quòd scilicet à Jansenistis ex illo, quem sibi arrogabant, literarum principatu deturbati fuerint, & vix alia iis suppetat via amissæ dignitatis recuperandæ, devotorum sibi ficariorum gladios adhibere possunt. O nequam! gladios Jesuitæ non nōrunt, nisi Ethnicorum & hæreticorum, quibus, in odium Fidei, innumeri hætenus occubuere. Dixi ferè *Jansenista-*
ram.

rum. Quis enim Bajonensem tragœdiam ignorat, in qua, vestris gladiis, Jesuita sacram pixidem manu gestans, in sacello ad aras confossus est? Fusus sanguis, de terrâ etiamnum clamat. Hæc faciliè omitterem, sed pro fictis & chimæricis cædibus, quas Jesuitis affingitis, veras & cruentas, quæ jussu vestro patratae sunt, exponere oportuit. Nullum porro litterarum principatum Jesuitæ sibi arrogant. Quod autem à Jansenistis ex illo suo pristino gradu dejecti fuerint, pace tua dixerim Willelme, falsissimum est. Non gesta narras, sed concipis vota. Quasi verò non doceant, scribant, conciones sacras habeant, ut antè. Sed quæso, per te mihi liceat Willelme, sincerè interrogare. Quinam sunt litterarum Principes vestri? appella quæso. Arnaldum & germanum fratrem illicò appellabis: nec enim scribas, scurras, poëtaistros, aliosque qui versioni serviunt, in doctorum album referre par est. Vis dicam? In primo, locorum, quæ nihil probant, meram farraginem; in altero, operosum tersi styli nitorem agnosco, prætereaque nihil. Sunt insignes Theologi? errant in principiis fidei. In doctrina Patrum versatissimi? ut Calvinus; qui locis Patrum ad errores suos confirmandos utebatur. Antiquæ disciplinæ & eruditionis peritissimi? sed novæ, quam violant, imperiti.

Sed homo nequam, cur Jesuitis fœdè imponis, quasi dicant, *ratione cujusque dignosci*, utrùm occidendi causa legitima sit? Quis unquam Jesuita, quis Catholicus hoc dixit? Doctorum, sapientum, ratio super hoc consulitur, non cujuscunque: hi verò Scripturas, Patres, Canones, Sacra Jura, & rationem consulunt. Ratio quidem consulenda, ut suprà dixi; non tamen cujusbet, sed pii, docti, periti; quibus titulis Regioportuenses carent. Illa autem ratio à prædictis capitibus petenda est.

Cur etiam, ratione proscriptâ, Divinorum Præceptorum intelligentiam ex Traditione solâ repetis? Ecclesiæ auctoritatem retices, quæ tuos errores damnavit: rationem, ut pestem, arces, qua vestrorum dogmatum falsitas heterodoxa contrita est. Cur demùm principium illud statuis, exceptionem omnem generalis præcepti, quæ sine auctoritate Scripturæ & Traditionis assertur, falsam & erroneam esse? sed profer quæso, vel Scripturam, vel antiquam Traditionem, quâ constet, Virginem Deiparam sine peccati originis labe conceptam esse. Et tamen hæc exceptio non est erronea; immò erraret ex Syxti IV. Extravagante, qui erroneam diceret. Profer aliam, quâ certum sit, vitam, bona, membra, proximum, defendi posse contra vim aggressoris, etiam cum hujus morte. Si enim Traditio antiqua vel Scriptura fuit; quomoddò illam D. Augustinus ignoravit? omitto alia innumera. Igitur, velis, nolis, ad auctoritatem Ecclesiæ veniendum est, quæ & verum Scripturæ sensum declarat, & Catholicas Traditiones ab aliis probè discernit. Ad hoc igitur tribunal te sisto Willelme, ut de tuis erroribus judicet. Quorum sanè primarius ille est, & communis omnibus aliis hæreticis; quo Ecclesiæ ac Sedis Apostolicæ auctoritatem, pro definiendis doctrinæ morum & Fidei controversiis, solâ Scripturâ & Traditione contentus, datâ operâ omittis, quia non admittis.

Jam Confectaria quædam ex tuis illis erroribus deducis. * Primò, pro tuendo honore, vel recuperandis bonis, quæ fur per vim asportat, cædem licitam non esse; quia adversa opinio nova est, nec ullum habet in Scriptura, vel Patribus fundamentum; igitur sine aliâ majore inquisitione damnanda est. Immo verò ex Sacris Canonibus deducitur: *se suaque liberando.*

* Pag. 370.

Immo

Immò ex Sacrà Scripturà, in quâ contumelia, quâ solus honor læsus fuerat, tam gravi pœnâ divinitus immisâ plectitur. Sic ursi vorarunt petulantes illos pueros, qui Eliseum, per ludibrium, calvum appellaverant: ignis cœlo lapsus consumpsit missos à Rege ad Eliam, quòd minore, quàm par erat, honore ac reverentiâ Prophetam profecuti essent: D. Ambrosius, ut optimè observat citatus suprâ Cajetanus, omnem injuriam, gravem scilicet, licitè repelli posse docet; idque generaliter: in Scriptura bonum nomen melius est, quàm divitiæ multæ: Cham propter levem, ut primo intuitu apparet, irrisionem, tam gravem in posteros suos propagandam maledictionem passus est. Denique cur dicis, novam esse opinionem, quam Doctores omnes, præter quatuor aut quinque nec numero nec auctoritate pares, tenuerunt?

Secundò, recentiorē Apologistam desipere vis, quòd à vobis postulet Scripturæ locum, quo vetitum sit, pro bonis & honore tuendis, si aliter fieri nequit, hominem cædere: ac profers in hanc rem generale præceptum, *non occides*. Sed ita omnes intelligunt, ut injusta dumtaxat cædes in eo prohibeatur. Nec enim vim vi repellere vetat. Honorem autem defendi posse, omnes dicunt; quia, scilicet, res magni momenti est, & injustè lædi potest. Quid ad hoc Theologe Salisburgensis? Tertiò eundem increpas, quòd exemplo Principum, Magistratum, militum, exceptiones illas firmârit, eo tempore, quo nulla Scriptura extabat. Hoc frivolum & imbelles vocas; quia, scilicet, Traditio fuit. Sed si quis hoc neget; quomodò probabis? Prætereà negabis, alios Principes, aut reip. Magistratus, qui hujusmodi Traditiones nunquam acceperant, fontes justè damnaſſe? Jus naturale fuit, mi homo, vel ipso naturæ lumine, non pa-

rum certò, ut dicis, at certissimè notum, de quo nemo sapiens, nemo doctus vel minimùm dubitet; scilicet illo generali præcepto, *non occides*, cædem injustam vetari. At cædes fontis, publicâ auctoritate, ac debito modo facta, iusta est; item illa, qua quis gravem injuriam cum moderamine inculpatae tutelæ repellit, quando aliter fieri nequit. Et ut optimè observat Cajetanus in *sum. V. Homicidium*, semper est mortale, *ex intentione* occidere, privata auctoritate, nec ulla est exceptio. Hinc rei sunt, quotquot ideò se defendunt, ut occidant, vel non sunt defensione contenti, nisi occidant; secùs verò illi, qui occidunt, ut se defendant, cum aliter se defendere nequeant, nisi occidant. Defendere autem licet, ut idem Cajetan. cum cæteris omnibus deinde testatur, vitam, libertatem, pudicitiam, bona, honorem, proximum; uno verbo, inquit, *necessaria ad vitam & virtutem, tum suam, tum suorum.*

S E C T I O I I.

Jesuitica de cæde doctrina refellitur.

Jesuiticam doctrinam de homicidio, quam suprà fideliter retuli, impugnandam hac sectione suscepisti *: quo eventu, jam jam constabit. Primum argumentum ab auctoritate Sanctorum Patrum ducis, qui prædictam doctrinam damnarunt: præter illos, quos Apologista laudaverat, aliquot etiam de tuo penu protulisti. At hi negant, cædem unquam licitam esse, etiam pro vita defendenda, contra D. Thom. & torrentem Scriptorum. Cum igitur vel explicentur, vel ab iis, quantum ad hoc, impune discedatur, cur non idem facere liceat, quando agitur de fortu-

* Pag. 380.

nis & honore? Quia, inquis, cum Leges propriæ vitæ defensionem permittant, tum Civiles, tum Ecclesiasticæ, & communis in eo sit Theologorum consensus; nihil mirum, si ab aliquot Patrum sententia, quæ illam fieri prohibet, jure aliqui discesserint *. Ain', Willelme, aliqui? quasi verò Doctorum torrens hanc justam defensionem suo calculo non approbet, non modò pro vita, verùm etiam pro fortunis, libertate, membris, pudicitia, honore, parentibus, amicis; & pro omnibus ad vitam & virtutem necessariis, ut ait Cajetanus suprà citatus, ad repellendum omne injuriæ genus, modò hæc gravis sit, ut ex Ambrosio idem auctor & alii Doctores ex utroque jure colligunt: quasi verò Hieronymus ab Apologisticis citatus non permittat ad repellendam vim, enervare latronis & piratæ fortitudinem. Quoniam verò pacto? amputatis scilicet manibus & pedibus. Sed quis neget latronem in eum statum redactum, in quo nocere amplius non valeat, occidi ultrà non posse? at, cum vix enervari queat, nisi occidatur, saltem ut plurimum, (nec enim, ô bone, Chirurghi manum expectat;) nunquam ferè enervare licet, nisi simul occidere licitum sit.

Præterea, non desunt, qui pauca illa, quæ vulgò in hanc rem adduci solent, verisimiliter explicent. Vel enim rem istam ad terrorem populo conciliandum exaggerant: vel homicidium illud intelligunt, quod ex odio, vel in vindictam, vel per se atque ex professio patratur; non verò ex mero justæ defensionis fine. nempè nemo potest se defendere, ut occidat; licet possit occidere, ut se defendat; scilicet contra injustam vim, & cum moderamine inculpatæ tutelæ. Vel ita rem intelligunt, ut alius modus vitam fortunæque servandi suppetat; vel quia non mera defensio, sed

fed aggressio ab iis supponitur. Sed cur in his diutius hæreo? cur jam actum ago? consule Willelme, innumeros auctores, qui de hoc argumento scripserunt; scilicet Eminentissimos Cardinales, Illustrissimos Præsules, Doctores celeberrimos, Theologos & Canonistas, sanctissimos & doctissimos homines. Sed hos omnes, præ tuis Janzenio, Sancygirano, Arnaldo, nihili facis. Non deest denique firmissima ratio, quam Regio-portuenses solvere debuissent. nempe omnem vim injustè illatam, si res gravis sit, repellere possum: sed illa omnia, de quibus suprà, gravissima sunt, & ad vitam honestè ducendam necessaria. Quæ sanè lex à naturâ nobis indita est. Et licet Deus summo jure agens, ea nobis prohibere possit, quæ jure naturæ nobis licent; nunquam tamen ita agere censendus est: ac proinde præcepto illo non occidendi, homicidium injustum tantummodò vetat.

Ut autem omnium ferè Theologorum consensum opponis Augustino, aliisque nonnullis Patribus, pro justâ vitæ defensione; cur eundem non opponis, pro defensione fortunarum, membrorum, parentum, honoris, pudicitiae? nempe in hanc sententiam iidem Theologi omnes descendunt, si duos aut tres excipiam. Igitur non imminuitur quidem, ut temerè dicis, Patrum auctoritas, sed benignè ac verisimiliter explicatur. Quod dicis, occidi sicarium Reip. jussu; aliqui ex Doctoribus ita censent: iidem tamen volunt, ejusdem jussu, quamlibet vim injustè illatam repellendam. Sed veriùs dixero, naturæ jussu ac lege id fieri. Si enim id natura vetaret; Resp. permittere non posset. Quòd demùm subnectis, non magnum esse Scholasticorum numerum, qui, servatis servandis, pro fortunis & honore defendendis, injustum aggressio-

rem

rem occidi posse dicant; falleris, Willelme, & tuo Lectori foedissimè imponis. Nempè tam pauci id negant, ut vix centesimam aliorum partem faciant: ut constet ex dictis suprà. Immò jam ostendi, Jesuitas in hac materia à communi aliorum sententiâ non discedere. Consule, quæso, & relege utrumque Apologistam, qui rem hanc egregiè discussit.

Tum congeris * multos Conciliorum Canones, contra homicidia voluntaria, immò & involuntaria. Sed ô bone, de injustis homicidiis agunt, saltem præsumptis, ad pœnitentiam imponendam. Ancyranus Canon 22. non 21. quem primo loco citas, hæc tantum habet. *qui voluntariè homicidium fecerint*: injustum scilicet. Idem dico de Canone 17. Agathensis; repetito in Epaonenſi. Idem de Canon. 16. non, ut habes, 28. Aurelianensis quarti: in quo res tam perspicuè proponitur, ut minimè omittenda esse videatur. *Quisquis, inquit, homicidium voluntate commiserit, ita ut occidere audeat innocentem.* Audin' Wendrocki, INNOCENTEM? Igitur injustum aggressorem occidi non vetat, justæ scilicet defensionis jure. Hic tuam fidem. Sed, inquis, illud idem apud Patres vindicta est, quod apud Jesuitas defensionis locum habet. Erras Willelme, erras: justa defensio honestus finis est: si quis ad vindictam eâ abutatur; quis eum excuset?

Deinde patientiam valdè commendas. † In hoc tecum sentio. Illud Evangelii de alterâ maxillâ percutienti præbendâ, & pallio cedendo tunicam auferre volenti, non præceptum, sed consilium est. equidem Augustinus ad cordis præparationem transtulit, id est, ad interiorem charitatem & benevolentiam, quâ homo Christianus, etiam inimicos, diligere jussus est. Exemplum Christi, non præceptum, sed

* Pag. 382. † Pag. 383.

confi-

consilium patientiæ constituit. Proximi sanè utilitati studendum, saltem voluntate, si non opere. Cum autem *ordinata* Charitas censeatur: licet possim contumelias & injurias à proximo pati, atque id laudabile sit, & virtutis heroicæ; nemo tamen dicat, me ad id præcepto teneri: alioquin vim vi repellere non liceret. Sed, inquis, illum, quem occidis, detrudis ad inferos. Ne scilicet eò me detrudat. Nam fieri potest, ut ego quoque noxæ lethali adstrictus sim eo temporis momento, quo quis injustè me aggredietur. Præterea, non intendo mortem proximi, sed propriæ vitæ defensionem. Sed hæc aliaque id genus que objicere posses centies diffolata fuerunt.

Et verò lepidissimus esse vidêris, dum nihil foris à nobis faciendum statuis, nisi quod utile sit, non nobis, sed inimico, cui prodesse velle debemus. Igitur nec Iudex reum ad mortem damnare potest; cum etiam Iudex præcepto charitatis teneatur: nec ullus contra sicarium vitam propriam defendere poterit. Quis hæc tibi concedat? quæ tamen ex iis, quæ à te dicta sunt, necessariò consequuntur. Quasi verò bonum meum, alterius bono, licitè præferre non possim; & Charitas, ut dixi, *ordinata* non sit.

Quod dicis, latronem enervari posse, amputatis scilicet manibus & pedibus, ex benevolentia; ridiculum est. Licet enim ex odio adversus illum id fieri non debeat, ac proinde illi nocere minime intendam; possum tamen propriæ Charitatis jure, meas fortunas contra illum tueri. Intendo igitur propriam defensionem, quam tamen procurare non possum, nisi per accidens alteri noceam. Sed hæc tyrones sciunt: & de his agere pudet: tu me coëgisti, qui hæc ignorare videris; nec distinguis contumeliam illatam, ab eâ quæ quis aliquem attentat, gravi scilicet, quæque jure naturæ

naturæ repelli potest. Sed quid honorem, quid pudicitiam, quid fortunas dico? tu ne vitam quidem, aggressoris cæde posse defendi, apertè dicis. Ut tuis principiis insistas, hoc tibi tenendum est. Sed malim cum Doctore Angelico, & omnium Doctorum turbâ, secus sentire. Charitatem obtendis, hominum perditissime: sed fictam; cum animus tuus immortale odium adversus Jesuitas & Ecclesiam Romanam alat. Hypocrita Charitatem illorum accusas, qui proprium sanguinem ultrò profunderent, ut cordi tuo Deus Charitatem infunderet.

S E C T I O I I I.

Dissolvuntur argumenta Jesuitarum.

Hic etiam bonam tuam fidem defidero, Wendrocki: sed frustra illud, quo potissimum cares, à te exigere. Argumenta, quibus Jesuitæ probant, honorem defendi posse, in sectionis titulo promittis*: at deinde non stas promissis. Nam præcipua per fraudem retices. Nempe ex eo naturali principio, quo vim vi repellere licet, injustè scilicet illatam, & in re gravioris momenti, manifestè sequitur, quòd, cum honoris esse possit injusta læsio, eaque gravis, in personâ scilicet gravi & honestâ, omnes jus habent, injustam illam læsionem arcendi ac prohibendi: jus enim quisque suum indemne servare potest; alioquin jus revera non esset. Deinde non modò vitam, quam quis injustè attentat, verum etiam alia ad vitam honestè ducendam necessaria justè defendere possum. Quis autem neget, honorem, verum scilicet, ad hunc finem necessarium esse? cum fieri non possit, ut vir honestus, qui honore omni excidit, honestè vivat. Sed ne quidem illud solvis, quòd

* Pag. 384.

* refel-

refellendum suscepisti. Adducis *crudelem* illum *Syllogismum*; * sic enim vocas. Carior honos, quam corporis salus; at pro salute corporis, licet hominem occidere, ergo etiam pro honore tuendo. Vocas *Syllogismum*: at in quâ formâ aut figurâ? ille terminus *carior*, item ille *tuendo*, semel duntaxat ponitur. Si *Dialecticam* nosse Wilhelme, non aded ineptires. Equidem ad *syllogismum* reduci potest. Quis hoc neget? at eo modo, quo dicis, *syllogismus* revera non est. Consule, quæso, tuos *Regio-portuenses*, utrûm novas *syllogismorum* formas invenerint; quas *Aristoteles*, & qui post eum scripserunt, nescierint. Quid facerem hujusmodi hominibus, quibus solemne est, in omni argumenti genere, per supinam ignorantiam errare, & quod longe pejus est, erroribus pertinaciter adhærere?

Sed hæc levia. videndum restat, quid opponas, & quonam pacto argumentum solvas. Primo loco dicis, dubium esse, utrûm pro vitæ defensione, injustum aggressorem occidere liceat, servatis, ut ajunt, servandis. Nego dubium esse, quia omninò certum. Dicis prætereà, manifestum & constans esse; non licere hominem occidere pro defensione honoris; nec quisquam hæc de re, ut ais, per mille & quingentos annos dubitavit. Nego, id manifestum esse; tuis dictis profectò non stamus, nisi ea luculenter probes. Dico etiam, novam sententiam non esse, sed antiquissimam. Quis enim unquam dubitavit, vitam & necessaria ad vitam honestè ducendam, ac proindè honorem ipsum licitè defendi posse? Patres inquis, hoc prohibent. Cedò loca: ab iis enim illud duntaxat homicidium prohibetur, quod à vindictâ, odio, malevolentia, levi causâ, ac proindè injustâ, directâ intentione, animo malo proficiscitur. Dubitarunt, inquis, aliqui, utrûm pro defensione vitæ occidere liceat, iiq̃ue mag-

ni & maximi viri. Sed, an majores D. Thomâ? Nullo, inquis, Decreto, illorum opinionem Ecclesia repro-
bavit. Fortè responsa Pontificum, & Decretales, Ec-
clesiasticarum Sanctionum loco non habes? fat scio,
quid tibi velis. In iis enim à culpâ omni liberatur, qui,
cum moderamine inculpatæ tutelæ, injustum aggres-
sorem occidit. Tum argumentum, ut ais, melius in-
vertis: non licet, inquis, pro honore tuendo, aliquem
occidere; igitur nec pro vitâ. Antecedens, constantis-
simum Christianæ disciplinæ caput ineptè appellas.
Nempè omnes ferè Doctores illud tibi negabunt; ut
constat ex iis, quæ suprà dicta sunt.

Jesuitica, inquis, argumentatio fallaciâ laborat.
Ostende paululum. Honor, inquis, quatenus est bo-
num ejus, qui eo gaudet, nec ad aliorum utilitatem re-
fertur, vitâ ipsâ potior non est, sed exile quid est; de
quo gaudere, vanitas est; illudque desiderare, ambitio:
quatenus verò ad aliorum utilitatem refertur, ita vitâ
potior est, ut vita potius amittenda sit, quàm aliquid
admittatur, unde huic honori labes aspergi possit; per
crimen, scilicet, vel criminis suspicionem. Egregium
sanè Dialecticū! geminum tuæ distinctionis membrum
adducis: utrumque vitiosum est. Primum quidem, quia
falsum; quia verus honor, etiam si ad aliorum utilitatem
non referatur, magnum bonum est. Sed non miror, il-
los homines de honore ita sentire, qui honorem suum
hactenus prostituerunt, & in perpetuam cominata-
runt infamiam. Nec honoris studium moderatum, vel
ambitioni, vel vanitati tribuendum est. Idem de vitâ
facile dicèrem; cujus immoderata cura vitio non caret.
Et verò neminem ferè nisi rusticum & sceleratum in-
venies, qui mortem honestam infami vitæ non præ-
ferat; nisi fortè quis, heroicâ virtute, infamiam ultrò
pro Christo amplectatur.

Aliud

Aliud quoque distinctionis tuæ membrum vitiosum est: quia ad rem ipsam non applicatur. Vis enim, nullo unquam scelere aut criminis suspicione, honorem illum, qui ad aliorum utilitatem refertur, contaminandum. Rectè: quis hoc negat? Ille Iyonis locus frustra omninò à te adductus. Sed quæso, applica. Fateris, * honorem illum, quatenus ad aliorum utilitatem refertur, vitâ ipsâ potiore esse. Sed hunc ipsum injustus aggressor impetere potest. Si ergo alia via non suppetit, quâ hujus honoris indemnitati consulam; cum vitam defendere possim, cur honorem vitâ potiore defendere non liceat? Hoc solvendum erat, mi homo. sed hîc hæsit gutta. difficultatem eludere voluisti. Gregorium citas, qui tristitiam, ex maledicentiâ, & obtreccionibus aliorum, proveniente lenire conatur. Quid tum? utinam omnes ejus consiliis acquiescerent! Quasi verò Lessius citatus, ac Iesuitæ omnes, id consilii piè non suggerant; aut quisquam dicat pro simplicibus obtreccionibus hominem occidi posse. Licet, inquis, honorem illum defendere, sed non crimine, non homicidio. At si alio modo non possit, ut supponitur; quid ad hoc? Denique vitam defendi posse subnectis, quia Leges & Ecclesia id concedunt. Sed quæso te, an licet, quia Ecclesia permittit? minimè verò: sed Ecclesia declarat, licere; quia reverà licet; licet autem, quia malum non est. D. Thomas, inquis, occidendi propositum prohibuit. Rectè: nempe, ut te defendas, aggressorem injustum occidis. Proponis tibi defensionem; non verò homicidium, nisi per accidens; & habes animum non occidendi, modò aliter defendere te possis. sed nullam hoc difficultas. Si hæc intelligeres, hæc sanè disputare pueret. Cur verò Iesuitis, non verò aliis super

bulæ * Pag. 386.

hoc

hoc litem moves? quasi verò isti & numero & auctoritate Jesuitas non superent. Id charitatis tuæ fuit, & benevolentia; Jesuitis, non verò aliis invidiam conciliare. Odisse tibi satis non erat, nisi plerisque tecum aliis odium illud commune esset. Faxit Deus, ut te vicemque tuam, cujus me miseret, tandem agnoscas: quo reverà fiat, ut ejuratis erroribus, odio deposito, malè gestorum ac perperam dictorum te pœniteat.

Redis statim ad genium, * dicisque, prudentis Theologi esse, etiam pro vitæ defensione, illicitam putare cædem. Vis dicam? quia existimas, hunc actum à Charitate proficisci non posse: omnis verò actio, quæ à Charitate non procedit, inquis, peccatum est. Hæc tua sunt, & Jansenistarum tuorum, somnia. Quod verò iterum dicis, certum esse, pro honore tuendo, injustum aggressorem occidi non posse; eadem facilitate rejicitur, quâ asseritur. Vix enim probabile est, quod tam constanter asseris certum esse. Dico *vix probabile*: cum moraliter certum sit, justam honoris defensionem, contra injustum aggressorem, licitam esse. Quod subnectis, Jesuitarum dogmata edè spectare, ut necem calumniatoribus, maledicis, contumeliosis, falsis testibus, iniquis judicibus, inferri permittant; falsissimum est. Equidem Bannez quæst. 64. art. 7. Petrus à Navarra lib. 2. cap. 3. num. 391. Cajetanus quæst. 95. art. 8. ad 3. præter alios, quos supra citavi, de falsis testibus & calumniatoribus id concedunt; si fortè ex falsis illis criminationibus, vel mors, vel infamia, vel fortunarum jactura consequi debeat, neque hæc aliter vitari possit. His tamen non obstantibus, Lessius lib. 2. cap. 9. dist. 8. num. 47. expressè negat, hanc sententiam in praxi admittendam esse, Idem num. 78.

* Pag. 387.

p

expressè

expresse dicit, contumeliis per verba, vel signa afficientem licite occidi non posse. Licet enim Petrus à Navarrâ, citatus num. 376. illud concedat; *hæc tamen sententia non est sequenda*, ait Lessius. De alapâ inflictâ, ab eo, qui deinde fugit, suprâ jam dictum est. Et licet multi auctores pro parte affirmante, à Lessio citentur num. 79. ut Navarrus, Navarra, Henriquez, Jafon, Corduba, Mantius, Penna, Clarus, Cajetanus, D. Antoninus, Mercatus, Victoria; tamen num. 80. aperte dicit, hanc sententiam in praxi non esse facile permittendam. Inter tot Jesuitas, unus Henriquez illam tenet. Pari modo, Lessius num. 82. illam sententiam improbat, quam Navarra & Bannez citati docent: licere scilicet eum occidere, qui falsis criminationibus, apud Judicem, Principem, viros honoratos, nomini alicujus ita detrahit, ut damnum famæ averti non possit, nisi criminator è medio tollatur. Immò idem Lessius num. 55. multis rationibus probat, longè fatius esse, mori, quàm occidere, etiam pro vitæ defensione: & hoc salutare consilium valde commendat, & magni faciendum esse ipse affirmat. Cur ergo Jesuitis tam falsa, & ab eorum sententiis aliena imponis?

Nec est, cur Apologistam arguas *, quòd Montaltium tuum, latronum & sicariorum patronum & advocatum, nec ab re quidem, appellarit. Quis hoc neget? nisi enim justæ defensionis arma & vires illi timerent; quid, amabò, non auderent? quid non attentarent? Nec est, quòd dicas, Montaltium ad patientiam hortatum esse, Apostoli exemplo; *non vos defendentes*, inquit, *charissimi*; immo & Christi, qui alteram maxillam, percutientibus præberi jussit; ac demùm SS. Patrum, præsertim Augustini. Hortare, quantumlibet, per me licet: hortantur & Jesuitæ omnes

* Pag. 383.

omnes tecum. Sed quodd illud sub præcepto imponas ; quis te constituit judicem , vel naturæ legislatorem ? Illud *defendere* Apostoli , idem est quod *ulcisci*. Patet ex græco , ut Lessius & alii observarunt. Quid ergo iterum occinis illud Christi ? Consilium est , non præceptum. Augustinus eo , quem adducis , loco , amorem inimici dumtaxat inculcat. Ad pœnam libri. Quis hoc neget ? quis dicat , ex odio quemquam occidi posse ? Spumam sub finem paragraphi potius , quàm atramentum chartis aspergis. Dicis enim , Jesuitas Diaboli partes agere ; consiliis suis animæ vitam innocentibus eripere , improbis verò corporis vitam ; reum ab iis ad æterna mitti supplicia ; innocentem fieri æterni supplicii reum. Garris nebulo , garris. Ubi sunt illa Jesuitarum consilia ? Immò ad patientiam heroicam , & tolerantiam , scriptis , verbis , exemplisque suis omnes hortantur. At contra sanctas naturæ leges , quas impunè violatis , scribere noluerunt : justam , scilicet , defensionem illicitam esse. Sed multi ad æterna supplicia mittuntur. Paucos dicere debueras. Pauci enim sunt , quos privata auctoritate justus defensor interimat : longè plures injusta sicciorum manus è medio tollit : sed plurimos sanè , justa , vel injusta bella extinguunt. Quid ergo , infantes Jesuitas accusas , divini , non humani sanguinis sitientes ? Reponere possem cum fœnore. Dicis , Jesuitas innocentibus insidias struere , eosque Diaboli consiliorum socios & fautores , ad vindictam incitare & impellere : quod reverà apud omnes probos qui Jesuitas norunt , falsum esse , constat , & per meram calumniam iis afflictum. Cedò unum , qui vindictam non damnet. Cita locum , in quo aliquem ad eandem incitent , atque impellant. Sed quid de vobis dici non posset ? qui ho-

mines in errorem inducitis, doctrinam Catholicam impugnatis, Fidem ipsam impetitis, Ecclesiam affligitis, Rom. Pontificem ejusque Decreta irridetis, damnatas hæreses pertinaciter defenditis, novos Sacramentorum ritus, per tumultus & factiones, per fas & nefas introducere non cessatis? sed cur hæc frustrà recenseam, quæ jam publica sunt? quis enim nescit, Jansenistas hæreticos esse, qui Ecclesiæ bellum suis erroribus, Sanctæ Sedi libellis schismaticis à se editis, Patriæ suis tumultibus, Jesuitis denique ac bonis omnibus, suis calumniis & convitiis indixerunt?

Ad Duellum orationem convertis *, quod à multis Jesuitis, ut licitum permitti fingis, scilicet à Lessio, Layman, Hurtado, Filiutio. Dixi hæc à te fingi. Nam Lessius citatus num. 84. contrarium docet. Quid Layman sentiat, Apologista impost. 11. & P. Annatus in Libello, qui *Bona fides Jansenistarum* inscribitur, abundè satis docuere. Sed cur Layman apud Caramuëlem & Carassam, non apud illum ipsum inspicias? an illius libri non extant? sed cur citas sectionem tertiam? nempe hic tractatus non in sectiones, sed in partes distribuitur. Citas etiam num. 4. pro 3. & Navarram pro Navarro. Nihil porro hoc loco Layman habet, nisi quòd, in rarissimo casu, quo miles, aut vir equestris, officio, dignitate, Principis gratiâ excidere debeat, ob ignaviæ infamiam, nisi identidem provocanti se sistat; eum qui meræ defensionis gratiâ paruerit juxta doctrinam Navarri, damnare non audet. Non dicit, se approbare: addit tamen de suo, id permittendum, si quis ità ad pugnandum, alium lacessat, adjectis crebris convitiis & contumeliis, ut hæc gravi injuriâ & contumeliâ se liberare non possit, nisi ar-

* Pag. 389.

mis congregiatur, & eam repellat ferro. Quid enim hoc aliud est, nisi mera defensio? Quis neget, contumeliam gravem repelli posse? Idem omnes sentiunt, si armis congredi necesse sit, ad tuendam vitam, v. g. si quis alteri diceret stricto gladio: *Ego te modò conficiam, nisi congregiaris mecum.* Filiutius & Hurtado suprâ citati, in hoc duntaxat sensu loquuntur, ut quis meræ defensionis gratiâ armis congregiatur, nec sit alius modus evadendi. Nec est, quod dicas, Jesuitas censere, duellum esse tantum illicitum, propter Regias, vel Ecclesiasticas Leges: quod à veritate alienum est. Quis unquam Jesuita hoc dixit? cùm Leges humanæ accesserint ad majorem illorum pœnam, qui detestabilem illum duelli usum adhiberent. Duellum igitur per se malum est, sicut homicidium: sejunctum scilicet ab iis circumstantiis, quæ utrumque culpæ aliquando eximunt.

Hinc, quod subnectis de Lege Pœnali, ut vocant, corrui. Ut enim nemo negat, esse quasdam leges merè pœnales, * cum hoc à voluntate Legislatoris pendeat; pro quo præter auctores ab Escobario, quem citas, adductos, scilicet Navarr. Reginald. Villalob. Valent. Filiutium, tu vide sis Layman lib. 1. tract. 4. c. 15. qui citat in hanc rem Henricum, Angel. Castro, Salon. Philarc. Suar. Soto, Carbo, Sanchez, & alios: qui rectè explicant, undè mens Legislatoris haberi & conjici possit; v. g. ex materiâ, fine, objecto, inodo, aliisque circumstantiis. Nec ulla est hoc loco difficultas. Nec enim Jesuita ullus leges contrâ duellum latas merè pœnales esse diceret; cùm duellum per se malum sit; ac proinde non ideò malum, quia prohibitum; sed ideò prohibitum, quia malum. Nec quisquam etiam dicet, propter Regias Leges duntaxat duellum repudiari sinè ignominiâ posse. Cùm enim

* Pag. 390.

P 3

malum

malum internum & verum crimen fit; etiam præcis legibus, à crimine abstinere, vera ignominia non est. Igitur Jesuitæ armis congredi eo tantum casu permittunt, quo quis, meræ defensionis gratiâ, illatam vim, aut gravem contumeliam repellit. Quid in his reprehendas, nemo sapiens inveniet. Sed malâ meâ sorte factum est, ut tecum agerem, qui res istas non intelligis: ut vel ex eo constat, quod dicis, probrosum non esse, scilicet coram hominibus, alapam accipere. Nemo negat, quin maximi meriti, & maximæ gloriæ sit coram Deo, patienter ferre, alteram maxillam præbere. Hoc fac, Willelme, Iesuitarum exemplo. Sed quis à Vobis hoc speret, ut contumelias per injustam vim illatas patienter feratis, qui sinceras & à mera Charitate profectas, non correctiones, sed monitiones ferre non potuistis? quibus optimi Patres sæpè, frustra licèt, conati sunt ad meliorem frugem vos reducere; benignè hortati, ut ejuratis erroribus, pacem Ecclesiæ redderetur. At furdus hætenus cecinerunt, & obstinatis in malo. Reverà, ut dicam, quod sentio, hæc obstinatio, tremenda est diabolicæ pravitatis & reprobi sensus nota. Denique sub finem irrides iterum probabilitatis speculativæ & practicæ à Lessio sæpè usurpatam distinctionem. Rides inquam, quia rem illam non capis. Optimam enim & appositam distinctionem illam esse, in iis præsertim casibus, in quibus eam Lessius adhibet, ex iis quæ antè diximus, manifestum est. Quid ergo Lessio negotium faceßis, doctissimo, piissimo, & candidissimo Scriptori? importuna Cantharis rosam illam, florem illum illibatum invadis; non ut mel colligas, Apis sedula; sed ut mel ipsum, funestus araneus in venenum convertas. Tace igitur; æterno damnandus silentio; nisi ad errores tuos ejurandos, canendam

que

que palinodiam, voce & calamo satis tempori uti malis.

In Epist. decimamquintam,

N O T A I.

De Calumnia.

IN hac scenâ, Willelme, egregiè præsertim ac strenuè te geris; gratum argumentum nactus, in eo reverà triumphas.* Quam quisque norit artem, in eâ se exerceat. Quidni, amabò, hujus artis, calumnias instruendi, contumelias intorquendi, ingerendi convitia, omnium sanè, qui præteritis retrò sæculis scripsere, longè peritissimus sis? tot hucusque calumnias & contumelias, tantumque virus acerbitatis, ore infrunito evomisti, ut supremum hujus artis magisterium adeptus, calumniatorum facilè Princeps & Coryphæus censearis. Ne tamen hîc operam meam desideres; ad susceptum à me castigationis pensum redeo. Primò causaris, nihil ab Apologistâ responsum ad ea, quæ Montaltius primâ parte Epistolæ, contrâ doctrinam Jesuiticam, quæ calumniam à peccatorum numero eximit, luculenter exposuit. At ni fallor, primus Apologista, meo judicio, satis efficaciter, breviter licèt, reposuit, doctrinam illam non Jesuiticam, sed Dicastilli, communi Jesuitarum omnium, qui de hâc materiâ scripserunt, contrariam, suis auctoribus non carere; ac pro eâ citari Bannez, Vegam, Orellanam ab eodem Dicastillo. Paulò pòst dabo alios, ubi rem breviter exposuero. Disputant Morales Theologi, utrùm aliquis casus, rarus licèt, esse queat, in quo aliquis retorquere calumniam in calumniatorem sinè

* Pag. 408.

P 4

in-